

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
IŠMOKŲ VAIKAMS ĮSTATYMO NR. I -621 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Pagal Išmokų vaikams įstatymą savivaldybės skaičiuoja ir moka išmokas vaikams, jų tėvams bei globėjams (vienkartinės išmokos vaikui, globos (rūpybos) išmokos, vaiko laikinosios priežiūros išmoka ir kt.).

Vietos savivaldos įstatymo 7 str. 9 p. reglamentuoja, kad visų socialinių išmokų, išskyrus socialinę pašalpą ir kompensacijas, kurios nustatytos Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme, skaičiavimas ir mokėjimas yra valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija, kuri finansuojama iš valstybės biudžeto tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams.

Tačiau išmokų vaikams skaičiavimo ir mokėjimo funkcija, skirtingai nei kitos socialinės išmokos (laidojimo pašalpos, išmokos mokyklinių reikmenų įsigijimui, būsto nuomos kompensacijos ir kt.), savivaldybėse vykdoma ne kaip valstybinė (savivaldybėms perduota) funkcija, o centralizuotai, kaip Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos administruojama programa. Vykdam šią valstybinę programą kiekviena savivaldybė pasirašo sutartis su Socialinių paslaugų priežiūros departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Vietos savivaldos įstatymo 5 str. 1 d. 2 p. numato, kad atskirais atvejais valstybinės funkcijos gali būti perduotos savivaldybėms įgyvendinti sutarčių pagrindu. Įstatymas numato, kad sutarčių pagrindu vykdomos funkcijos turi būti trumpalaikės ar sezoninio pobūdžio, tokiam funkcijos vykdymui turi pritarti savivaldybės taryba.

Išmokų vaikams skaičiavimo ir mokėjimo funkcija neatitinka Vietos savivaldos įstatyme reglamentuotų sutarčių pagrindu vykdomų funkcijų pobūdžio. Ši funkcija nėra nei trumpalaikė, nei sezoninė. Tai nuolatinio pobūdžio, tęstinė ir nepertraukiama, didelės apimties savivaldybių vykdoma funkcija.

2020 m. savivaldybėse išmokoms vaikams išmokėta 476 mln. 557 tūkst. Eur. Į išmokų skyrimo procesą yra įtrauktos ir savivaldybių administracijos, ir savivaldybių tarybos. Savivaldybių tarybos ir administracija tvirtina piniginių išmokų keitimo į nepiniginę pagalbos formą socialinę riziką patiriančioms šeimoms tvarkas, administravimo procedūras.

Savivaldybių tarybos susiduria su prieštaravimais – jos turi tvirtinti mokėjimo tvarkas funkcijoms, kurių vykdymui lėšos į savivaldybių tarybų tvirtinamus biudžetus nepatenka.

Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo 4 straipsnio pakeitimo **projekto tikslas** – užtikrinti Vietos savivaldos įstatyme apibrėžtų socialinių išmokų tinkamą reglamentavimą pakeičiant išmokų vaikams skaičiavimo ir mokėjimą funkciją iš sutarčių pagrindu vykdomos funkcijos į valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) funkciją.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1. Padidinti savivaldybių savarankiškumą laikantis vietos savivaldos principų ir Europos Vietos savivaldos chartijos nuostatų.

2. Sudaryti galimybę geresniam pinigų srauto subalansavimui savivaldybėse. Esant laikinam lėšų trūkumui (metų pradžioje savivaldybių pajamos dažnai renkamos prasčiau) tikslinių dotacijų lėšas savivaldybės gali laikinai panaudoti ir kitų funkcijų finansavimui, tačiau to negali daryti gaudamos sutartines lėšas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos Seimo narys Jonas Jarutis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu išmokos vaikui savivaldybėse mokamos iš valstybės biudžeto lėšų pagal sutartis su Socialinių paslaugų priežiūros departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įgyvendinant ministerijos administruojamą valstybinę programą.

Išmokų vaikams skaičiavimui ir mokėjimui savivaldybėms neskiriama tikslinė dotacija, todėl išmokoms skirtos lėšos nepatenka į savivaldybių biudžetus.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma pakeisti ir patobulinti išmokų vaikams reglamentavimą pakeičiant išmokų vaikams skaičiavimo ir mokėjimą funkciją iš sutarčių pagrindų vykdomos funkcijos į valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms).

Priėmus siūlomus pakeitimus, būtų pasiekti šie teigiami rezultatai:

- 1) nebus pažeidžiami vietos savivaldos principai, Europos Vietos savivaldos chartijos nuostatos.
- 2) išmokų vaikams skaičiavimo ir mokėjimo funkcija atitiks Vietos savivaldos įstatyme reglamentuotos valstybinės (valstybės perduotos savivaldybėms) funkcijos pobūdį.
- 3) padidės savivaldybių savarankiškumas, atsiras galimybė geresniam pinigų srauto subalansavimui savivaldybėse.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta
Nėra.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priimtas įstatymas tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priimtam įstatymui įgyvendinti kitų įstatymų parengti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus.

10. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Priėmus siūlomus pakeitimus, reikės papildyti Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymą, kuriuo tvirtinamas Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų, skirtų specialioms tikslinėms dotacijoms socialinėms išmokoms, kompensacijoms, socialinei paramai mokiniams ir socialinėms paslaugoms administruoti, naudojimo ir atsiskaitymo tvarkos aprašas.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų rekomendacijų ir išvadų nebuvo gauta, viešosios konsultacijos nevykdytos.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

Nėra.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.

Teikia Seimo nariai